

Πλαίσιο αναφοράς δράσεων

για τη λειτουργία της 'συνοδείας'-υποστήριξης πρωτοβουλιών για την αειφόρο ανάπτυξη και την οικολογική μετάβαση μέσω μιας διαδικασίας ενεργούς συμμετοχής του πολίτη στα κοινά

Η ακριβής ονομασία της λειτουργίας αυτής ποικίλλει ανάλογα με τη χώρα εταίρο.

Στην Ιταλία:

Συνοδεύοντας την αλλαγή προς την οικολογική μετάβαση. Ο εκπαιδευτικός περιβάλλοντος ως συνοδός της αλλαγής προς έναν βιώσιμο τρόπο ζωής (σύμφωνα με την ιδέα του Hopkins για την "οικολογική μετάβαση").

Στην Ισπανία:

Συνοδεύοντας οικολογικά σχέδια-έργα στο πλαίσιο μιας ενεργού συμμετοχής στα κοινά.

Στην Ελλάδα:

Συνοδεύοντας (και συνεισφέροντας στην υλοποίηση) πρωτοβουλιών αειφόρου ανάπτυξης και οικολογικής μετάβασης μέσα από μια διαδικασία ενεργού συμμετοχής του πολίτη στα κοινά.

Στη Γαλλία:

Στήριξη πρωτοβουλιών αειφόρου ανάπτυξης και οικολογικής μετάβασης σε τοπικό επίπεδο μέσα από μια διαδικασία ενεργού συμμετοχής στα κοινά.

Παραδείγματα επαγγελματιών με τα οποία συνδέεται αυτή η λειτουργία

Στην Ιταλία:

Δάσκαλοι, οδηγοί σε προστατευόμενες περιοχές ή οδηγοί σε πεζοπορίες στη φύση, επαγγελματίες εκπαιδευτικοί, διαμεσολαβητές των συμμετοχικών διαδικασιών, εκπαιδευτικοί υπεύθυνοι για την ΕΚΕ (Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη), εθελοντές, εθελοντές Οικολογική Φρουροί.

Στην Ισπανία:

Εκπαιδευτικοί που δραστηριοποιούνται σε θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, εντός του εκπαιδευτικού συστήματος, διαχειριστές διαχειριστές περιβάλλοντος στη δημόσια διοίκηση, στελέχη επιχειρήσεων και συνεταιρισμών που δραστηριοποιούνται στην οικολογική παραγωγή και στην παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, οι εκλεγμένοι αντιπρόσωποι από το χώρο της πολιτικής οικολογίας και τα μέλη συλλόγων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με σαφή περιβαλλοντική αποστολή.

Στην Ελλάδα:

Εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων (νηπιαγωγείο, πρωτοβάθμια & δευτεροβάθμια εκπαίδευση, πανεπιστήμιο), δάσκαλοι-μέλη των ομάδων του Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, στελέχη των περιβαλλοντικών μη κυβερνητικών οργανώσεων, οδηγοί-εμπυχωτές σε προστατευόμενες περιοχές.

Στη Γαλλία:

Υπεύθυνος έργου / προγραμμάτων για την αειφόρο ανάπτυξη, τον διάλογο σε τοπικό επίπεδο, την οικολογική μετάβαση, μεσολαβητής διαλόγου σε τοπικό επίπεδο, διευθυντές των CRIE (μόνιμα Κέντρα Μύησης στο Περιβάλλον), επικεφαλής των δράσεων Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη στην τυπική εκπαίδευση ή στην αγροτική εκπαίδευση, εμπυχωτής δικτύων Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη, υπεύθυνος προγραμμάτων της Agenda 21, υπεύθυνος της δράσης ADELE, εμπυχωτής υπεύθυνος για την ανάπτυξη της συλλογικής δράσης (οικονομική, τοπική, οικολογική) εμπυχωτής των δράσεων 'Ενήλικες Οικογένειες Περιβάλλον', συνοδός για την αειφόρου ανάπτυξης σε τοπικές αυτοδιοικήσεις/σχολεία, υπεύθυνος δράσεων συνοδείας προγραμμάτων αειφόρου ανάπτυξης.

Παραδείγματα δράσεων που εφαρμόζονται

Στην Ιταλία :

- «Porta del Parco» : ολοκληρωμένο πρόγραμμα: μαθήματα κατάρτισης στη βιολογική γεωργία, δημιουργία αγορών για τα τοπικά προϊόντα, μαθήματα για την αυτό-παραγωγή, κοινωνικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις πάνω στη βιώσιμη ανάπτυξη και το περιβάλλον, εργαστήρια.
- Οδηγός του Πάρκου: συνοδεία, εξερεύνηση, και ανακάλυψη του περιβάλλοντος για τα σχολεία, τις οικογένειες, τους νέους, τους εθελοντές – γνώσεις για το περιβάλλον, συναντήσεις στην τάξη για την εξοικονόμηση ενέργειας, τη συλλογή απορριμμάτων, κλπ. Η προσπάθεια αποσκοπεί να επιδράσει πάνω στον τρόπο συμπεριφοράς των ατόμων, πάνω στις δράσεις που είναι σημαντικές για το σεβασμό των τοπικών εδαφών και για τη συνοδεία προς την αλλαγή.
- Ετήσιο εργαστήριο πάνω στην Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη στην Λομβαρδία: Ανταλλαγές εμπειριών ανάμεσα σε άτομα που εργάζονται στο χώρο αυτό και που δρουν ως συνοδεία δράσεων πολιτών για την αλλαγή του τρόπου ζωής.

Στην Ισπανία:

- Ενδυνάμωση / υποστήριξη των εκπαιδευτικών / επιμορφωτών του προγράμματος Aldea (του Υπουργείου Περιβάλλοντος του Κοινοβουλίου της Ανδαλουσίας) και προώθηση σε αυτούς της χρήσης καινοτόμων μεθόδων για περιβαλλοντικά σχολικά προγράμματα.
- Εδραίωση ενός δικτύου εργασίας και επαφών στην πόλη Úbeda (Jaén) που θα επιτρέψει την εισαγωγή της βιώσιμης καλλιέργειας του ελαιόδεντρου στα εκπαιδευτικά κέντρα του Δήμου. Συνοδεία και υποστήριξη των στελεχών του Δήμου

στη διαδικασία επιμόρφωσης και υλοποίησης σχολικών προγραμμάτων γύρω από θέματα βιώσιμων περιβαλλοντικών πρακτικών για την καλλιέργεια των ελαιόδεντρων.

- Συνεργασία με το Δήμο της Jaén για τη δημιουργία πλαισίου δραστηριοτήτων για τους μαθητές για τα τρόφιμα, με έμφαση τα βιώσιμα, τοπικά και υγιεινά τρόφιμα.
- Συντονισμός και υλοποίηση εξ αποστάσεως μαθημάτων για όλη την ισπανική επικράτεια, που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, πάνω στο πώς να προσεγγίσουν το θέμα της κλιματικής αλλαγής στην τάξη, με στόχο να βελτιστοποιήσουν τις θετικές επιπτώσεις σε σχέση με τη μείωση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.

Στην Ελλάδα:

- Συνοδεία και υποστήριξη των μαθητών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ώστε να εμπλακούν σε προγράμματα της κοινότητας όπου ανήκουν τα σχολεία τους (π.χ. διαχείριση νερού από την κοινότητα, προγράμματα διαχείρισης περιβάλλοντος)
- Συνοδεία και υποστήριξη οργανωμένων ομάδων και πρωτοβουλιών των κατοίκων για την εμπλοκή τους στη διαχείριση των φυσικών πόρων του τοπικού περιβάλλοντος (π.χ. διαχείριση απορριμμάτων, συμμετοχή των πολιτών στην λήψη αποφάσεων για προγράμματα περιβαλλοντικής διαχείρισης).

Στη Γαλλία:

- Συνοδεία των τοπικών κοινοτήτων για την εφαρμογή της Agenda 21, ή του σχεδίου 'μηδέν-φυτό'
- Συνοδεία σε σχολεία στις δράσεις τους για τη βιώσιμη ανάπτυξη
- Συνοδεία κατοίκων ενός χωριού για την δημιουργία ενός συλλογικού κοτετσιού.
- Συνοδεία ενός συλλογικού φορέα πάνω στη διαχείριση των απορριμμάτων.
- Συνοδεία των εκπαιδευτικών ομάδων, μέσα στα σχολεία, για την υλοποίηση δράσεων από τους μαθητές.
- Συνοδεία πολιτών σε τοπικό επίπεδο για την εφαρμογή ενός συστήματος συμπληρωματικού τοπικού νομίματος.
- Συνοδεία των κατοίκων μιας γειτονιάς για τη δημιουργία ενός κοινοτικού κήπου.

Ορισμός της λειτουργίας:

Στη Γαλλία:

Το να λειτουργεί κανείς ως 'συνοδός' συνίσταται στο να βοηθάει, μέσα από μια διαδικασία διαβουλεύσεων που βασίζεται σε μια ηθική επικοινωνίας, ώστε το σχέδιο-πρόγραμμα να μπορέσει να υπάρξει και να εξελιχθεί, προσφέροντας τα απαραίτητα εργαλεία και μοιραζόμενος τις δεξιότητες του, έτσι ώστε οι εμπλεκόμενοι να γίνουν όσο το δυνατόν αυτόνομοι.

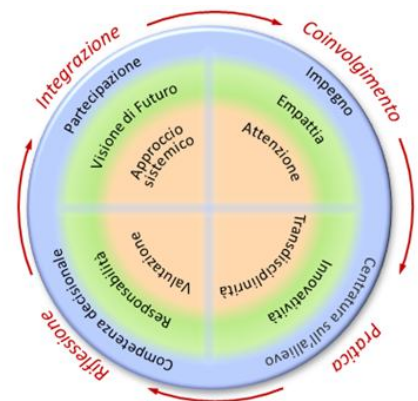
Πρόκειται για μια στάση εμπυχωτή, διαμεσολαβητή, ειδικού -αν απαιτείται- ο οποίος βοηθάει μεθοδολογικά για την οργάνωση ενός σχεδίου-προγράμματος από μια συλλογικότητα, με τρόπο συστημικό και ανοιχτό σε μια διαδικασία ενδυνάμωσης και χειραφέτησης όλων των

εμπλεκόμενων. Αφορά τη συνοδεία της συλλογικής λήψης αποφάσεων, της συλλογικής δόμησης του σχεδίου, προσφέροντας εργαλεία και μεθοδολογίες για 'τη σκέψη, την οργάνωση, τη συλλογική δράση', βασιζόμενος στην ηθική της συμμετοχικής δημοκρατίας. Αυτό θα πρέπει να εντάσσεται σε μια προοπτική βιώσιμης ανάπτυξης και οικολογικής μετάβασης σε σύνδεση με τις τοπικές πολιτικές για τη διαχείριση του χώρου.

Αυτού του είδους η συνοδεία διαθέτει μια εκπαιδευτική συνιστώσα και έχει ως βάση τις αξίες της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΕΑΑ), μέσα από δράσεις ευαισθητοποίησης και πληροφόρησης, ώστε να επιτρέψει στα άτομα να αποκτήσουν γνώσεις, να επιμορφωθούν, να ευαισθητοποιηθούν, να αποκτήσουν τη δυνατότητα κριτικής ανάλυσης, ψυχραιμής διερεύνησης και τοποθέτησης σε μια θέση αυτονομίας και χειραφέτησης.

Στην Ιταλία: (συμπληρωματικά στον γαλλικό ορισμό)

Το να συνοδεύει κανείς στη γνώση του φυσικού περιβάλλοντος, στις δυναμικές έξω από τον ανθρώπινο παράγοντα, το να οδηγεί στο να τεθούν ερωτήματα για τον τρόπο ζωής μας και για τις επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο περιβάλλον στο άμεσο μέλλον – μεσοπρόθεσμα – μακροπρόθεσμα, στο εσωτερικό μιας επιχείρησης η συνοδεία σημαίνει το να αποδέχεται κανείς μια λογική η οποία δεν βασίζεται μόνο στην προσπάθεια για απόκτηση κέρδους με κάθε όρο, αλλά και στην κοινωνική υπευθυνότητα σε σχέση με το χώρο. Οι δεξιότητες του συνοδού συναντούν αυτές του περιβαλλοντικού εκπαιδευτή και έχουν ομαδοποιηθεί και παρουσιάζονται περιληπτικά στην αναπαράσταση του διπλανού σχήματος για το πρόγραμμα ERASMUS+ RSP, σε συνεργασία με την Ιταλική Έωση για την Επιστήμη της Βιωσιμότητας (IASS - Italian Association for Sustainability Science).

Στην Ισπανία:

Η προοδευτική μετάβαση σε ένα κοινωνικο-οικονομικό μοντέλο περισσότερο δίκαιο και βιώσιμο (οικολογική μετάβαση) απαιτεί από τους επαγγελματίες να οδηγήσουν στην ενδυνάμωση των συλλογικοτήτων και των ομάδων που καλούνται να γίνουν οι πρωταγωνιστές της μετάβασης (ομάδες, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εκπαιδευτικοί, εκλεγμένοι αντιπρόσωποι, διαχειριστές του δημοσίου, ακτιβιστές σε θέματα κοινωνίας και περιβάλλοντος, βιομηχανικός και εμπορικός κόσμος, κλπ.), έτσι ώστε να τους προσφέρουν τα απαραίτητα εργαλεία και γνώσεις συνεισφέροντας στη χειραφέτησή τους και στη δυνατότητα να δράσουν ως μοχλοί αλλαγών, με αυτόνομο τρόπο.

Οι δράσεις που ορίζονται ως δράσεις ενδυνάμωσης αποτελούν τμήμα αυτού που ονομάζουμε 'λειτουργία συνοδείας'. Δράσεις διδασκαλίας / παρακολούθησης / διαμεσολάβησης απαιτούν το να διαθέτει κανείς διάφορα επίπεδα δεξιοτήτων, γιατί απαιτείται να είναι κανείς σε θέση να διδάσκει ταυτόχρονα έννοιες, τρόπους δράσης, μεθόδους και θέσεις.

Η στάση του συνοδού / εμπυχωτή σχετίζεται με αυτή των επαγγελματιών οι οποίοι, με τρόπο άμεσο ή έμμεσο, εργάζονται στο χώρο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: η ενασχόληση με το χώρο ζωής, το περιβάλλον και την οικολογία αποτελεί ένα πραγματικό λειτούργημα, που απαιτεί από τους εμπλεκόμενους να συνεργαστούν με άλλα άτομα, από τα

οποία λείπουν οι γνώσεις, τα μέσα και τα εργαλεία έτσι ώστε να εντάξουν το αίτημα της βιωσιμότητας στον επαγγελματικό τους χώρο.

Ο συνοδός είναι ένα άτομο που συγκεντρώνει τις γνώσεις και την επαγγελματική εμπειρία για να συντονίσει μια διαδικασία αλλαγής και για να καθοδηγήσει άλλα άτομα που εμπλέκονται σε σχέδια-προγράμματα που έχουν επίπτωση στο περιβάλλον. Το κύριο χαρακτηριστικό του συνοδού είναι το να έχει την ικανότητα να μεταφέρει μια οικολογική συνείδηση, αξιοποιώντας ατομικές και συλλογικές συμπεριφορές που έχουν τη βιωσιμότητα ως πρωταρχικό στόχο.

Στην Ελλάδα: (συμπληρωματικά με τους προηγούμενους ορισμούς)

Η συνοδεία συνίσταται στο να συνεισφέρει ο εμπυχωτής τις βασικές έννοιες και στοιχεία για να επιτρέψει στην ομάδα να κατανοήσει τις κοινωνικο-πολιτικές, οικολογικές, οικονομικές προκλήσεις που σχετίζονται με το υπό διερεύνηση θέμα και με το συγκεκριμένο τόπο και τοπική κοινότητα.

Σημεία για επαγρύπνηση

- Χρηματοδότηση της δραστηριότητας του συνοδού.
- Δυσκολία: το να καθορίσει ο συνοδός σωστά τη θέση του, να αξιολογήσει την ενέργεια που έχει επενδύσει έτσι ώστε να μην οδηγηθεί σε τάσεις ιδιοκτησίας του προγράμματος.
- Το να διαχειριστεί το χρόνο ώστε να επιτρέψει την ελεύθερη έκφραση του καθενός.
- Το να διαχειριστεί το πλήθος των ιδεών (γενικά, καλύτερα περισσότερες ιδέες παρά όχι αρκετές).
- Εργασία που βασίζεται στη διεπιστημονικότητα / στην εγκάρσια διάσταση: αποτελεί πλούτο αλλά ενέχει δυσκολίες διαχείρισης διότι δεν υπάρχει η συνήθεια του να εργαζόμαστε μαζί με άλλους ή με τον ίδιο τρόπο, δεν προερχόμαστε από το ίδιο πολιτιστικό υπόβαθρο...
- Το να είναι ο συνοδός σε θέση να συσχετίζει τις διάφορες δυναμικές που εμπλέκονται στο θέμα.
- Το να είναι σε θέση να συσχετίσει το θέμα με τις δημόσιες πολιτικές.
- Το ότι τα σχέδια-προγράμματα σχετίζονται συχνότερα με άτομα και όχι με δομές, έτσι είναι πιο δύσκολο να εξασφαλιστεί η συνέχεια, η διάρκεια και το άνοιγμα.
- Η μη συσχέτιση με τις τοπικές συνθήκες αποτελεί συχνά φρενοπέδη για τα σχέδια-προγράμματα.
- Το να αναγνωριστεί κανείς σε αυτή τη δραστηριότητα – λειτουργία, η οποία συχνά δεν είναι τυπικά ναγνωρισμένη (είτε θεωρείται δραστηριότητα για τον ελεύθερο χρόνο, δεν υπάρχει λοιπόν δυνατότητα επιμόρφωσης, ούτε επαγγελματική διέξοδος, επομένως ούτε εξασφαλισμένη συνέχεια και σταθερότητα).
- Η έλλειψη σχετικών επαγγελματικών οργανώσεων και σχέσεων ανάμεσα σε συναδέλφους.
- Οι δυναμικές που αναπτύσσονται ανάμεσα στους εμπλεκόμενους φορείς μπορεί να αποτελέσουν φρενοπέδη για τα σχέδια-προγράμματα.
- Στο σχολικό περιβάλλον, η έλλειψη αναγνώρισης της εμπλοκής των νέων.
- Οι τεράστιες διαφοροποιήσεις στην αντιπροσωπευτικότητα διαφόρων τύπων εμπλεκόμενων.

Βασικές δράσεις ενός 'συνοδού' – βασικές δεξιότητες που απαιτούνται

Δράσεις	Δεξιότητες
<p>Πρωταρχική δράση του συνοδού: να εντάξει τη δραστηριότητα του σε ένα δίκτυο, να γίνει γνωστός και αποδεκτός ώστε να εμπνεύσει και να υποστηρίξει.</p>	<p>Σχετικά με τη δυναμική των ομάδων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων, μέθοδοι και εργαλεία για την επίλυση προβλημάτων • Εργαλεία για τη συνοδεία στη λήψη αποφάσεων • Ικανότητα να διασφαλιστεί ένα πλαίσιο εμπιστοσύνης για τα άτομα και τις ομάδες • Γνώσεις σε ψυχολογία και κοινωνιολογία <p>Σχετικά με την προσωπικότητα του συνοδού:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να είναι σε θέση να επικοινωνεί • Ικανότητες φαντασίας και καινοτομίας • Δεξιότητες μεταβίβασης γνώσεων, ενημέρωσης, καθοδήγησης • Ικανότητα να ορίζει, να επικαιροποιεί και να προσαρμόζει το πλαίσιο, τους στόχους και τις μεθόδους εργασίας • Ικανότητα αποστασιοποίησης και σωστής τοποθέτησης στο ρόλο του συνοδού • Ικανότητα δημιουργίας σχέσεων ανάμεσα στους εμπλεκόμενους φορείς <p>Σχετικά με την Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφόρο Ανάπτυξη (ΕΠΑΑ) / τις περιβαλλοντικές προκλήσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις για το αντικείμενο της ΕΠΑΑ: αξίες, εργαλεία, φορείς... • Να είναι σε θέση να εντοπίζει και να αναλύει τα αίτια και τις συνέπειες των περιβαλλοντικών προκλήσεων • Να διαθέτει γνώσεις πάνω στα θέματα της αειφόρου ανάπτυξης και της οικολογικής μετάβασης • Να διαθέτει γνώσεις πάνω σε εμπειρίες κοινωνικής και οικολογικής καινοτομίας • Να είναι σε θέση να ορίσει τις ευθύνες του καθενός εμπλεκόμενου, να προβλέπει και να αξιολογεί τις οικολογικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις των δράσεων του προγράμματος. <p>Σχετικά με τη μεθοδολογία ενός σχεδίου-προγράμματος:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις των εργαλείων διαχείρισης των συμμετοχικών διαδικασιών και της δυναμικής των ομάδων πολιτών • Γνώσεις συμμετοχικών και συνεργατικών τεχνικών εμπέδωσης • Γνώσεις και ικανότητα ταυτοποίησης εμπλεκόμενων οικονομικών φορέων στο χώρο δράσης • Γνώση των εργαλείων και παιδαγωγικών και διδακτικών μεθόδων • Γνώση και δυνατότητα διασφάλισης μιας συστημικής προσέγγισης του θέματος στο χώρο δράσης • Ικανότητα διασφάλισης της συνοχής της ολιστικής προσέγγισης του προγράμματος και της δράσης <p>Σχετικά με τις τεχνικές επικοινωνίας που βασίζονται σε μια ηθική συμμετοχικής δημοκρατίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γνώσεις σχετικά με τις βάσεις μιας δράσης επικοινωνίας • Δυνατότητα να διαμορφώνει και να εφαρμόζει σχέδια επικοινωνίας που να ενθαρρύνουν μια συμμετοχική διαδικασία επίλυσης του προβλήματος και οργάνωσης του προγράμματος • Να μπορεί να διαχειρίζεται τεχνικές εμπέδωσης που ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα, τη συμμετοχικότητα, τη διαχείριση των συγκρούσεων • Γνώσεις σχετικές με προσεγγίσεις αξιολόγησης τύπου 'κοινωνικής κριτικής'
<p>Να 'ακούει' τα μηνύματα και δεδομένα του τόπου / χώρου ζωής / πλαισίου όπου εργάζεται. Να βοηθάει να αναδυθεί η εμπειρία του καθενός, να βοηθάει τους συμμετέχοντες να μοιραστούν τις αναπαραστάσεις και σκέψεις τους (όχι απαραίτητα να τις οδηγήσει σε σύγκλιση), να βοηθάει το κοινό-στόχο να διατυπώσει το αίτημα του.</p>	
<p>Να ορίζει τους ρόλους και τις μεθόδους του κάθε εμπλεκόμενου (συνοδού, μη κυβερνητικής οργάνωσης...).</p>	
<p>Να ερμηνεύει και να αναλύει το αίτημα της κοινότητας.</p>	
<p>Να ταυτοποιεί τους εμπλεκόμενους, τις ιδιαίτερες προκλήσεις του θέματος, να καταγράφει και με αντικειμενικότητα να κάνει την αρχική ανάλυση των διοικητικών δεδομένων, των πολιτικών ...</p>	
<p>Να βοηθά τους εμπλεκόμενους να κατανοήσουν και να αναλύσουν τη συνθετότητα των κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών προκλήσεων σε σχέση με το χώρο και με το υπό ανάλυση θέμα.</p>	
<p>Να βοηθά ώστε ταυτοποιηθεί το κοινό και ο στόχος (ποιός, με ποιόν τρόπο, μέσα και τρόποι διαχείρισης, εφικτότητα του στόχου...).</p>	
<p>Να βοηθά τους εμπλεκόμενους να επιλέξουν, να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους, να νοιώσουν υπεύθυνοι, να διαχειριστούν τις εντάσεις, να δομήσουν λύσεις με τρόπο δημιουργικό και καινοτόμο.</p>	
<p>Να κινητοποιεί, να αξιοποιεί, να ενισχύει, να μοιράζεται το ενδιαφέρον που παρουσιάζει το σχέδιο-πρόγραμμα, μέσα στην ομάδα εργασίας και μακροπρόθεσμα.</p>	
<p>Να διατηρεί, να ισχυροποιεί και να αξιοποιεί τη δυναμική που έχει αναπτυχθεί, μέσα στον τόπο / χώρο ζωής / πλαίσιο, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η συνέχεια του προγράμματος και η παρακολούθησή του.</p>	
<p>Να διασφαλίζει και να προετοιμάζει την αξιολόγηση του έργου.</p>	